

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925.

Andra kammaren.

Nr 11.

Fredagen den 13 februari.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 6 och den 7 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 45, angående pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå; och
nr 46, angående godkännande av avtal om försäljning av statens spannmåls-lagerhus i Roma.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 41, angående befrielse för förste postiljonen E. G. Samuelsson m. fl. från skyldighet att gälda vissa skadestands- och ersättningsbelopp;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 43, angående årliga understöd å allmänna indragningsstaten åt ombudsmannen vid sjömanshuset i Sölvesborg J. Olsson och notarien vid sjömanshuset i Gävle C. A. Elfstadius; och

nr 40, angående pensioner från statens domäners fond; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 42, angående disposition av till skolväsendet upplåtna byggnader vid Strömsholms hingstdepå m. m.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bankoutskottets utlåtanden nr 5, 8 och 9, jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—4, andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 5.

Upplästes fyra till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1925 den 11 februari sammanträdde kamrärnas valmän för att utse riksdagens justitiebudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Andra kammarens protokoll 1925. Nr 11.

herr revisionssekreteraren Erik Gustaf Geijer samtliga avgivna eller 46 röster, i följd varav herr revisionssekreteraren Erik Gustaf Geijer blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

David Bergström.

Arvid Lindman.

Ernst Svenson.

Bernh. Eriksson.

År 1925 den 11 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren, t. f. expeditionschefen
Carl Willand Aschan samtliga avgivna eller 47 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren, t. f. expeditionschefen Carl Willand
Aschan blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

David Bergström.

Arvid Lindman.

Ernst Svenson.

Bernh. Eriksson.

År 1925 den 11 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr hovrättsrådet John Arthur Samuelson samtliga avgivna eller 46 röster, i följd varav herr hovrättsrådet Johan Arthur Samuelson blivit utsedd till riksdagens militieombudsman.

David Bergström.

Arvid Lindman.

Ernst Svenson.

Bernh. Eriksson.

År 1925 den 11 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren
Gunnar Martin Edvard Bendz samtliga avgivna eller 46 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Gunnar Martin Edvard Benz blivit
utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

David Bergström.

Arvid Lindman.

Ernst Svenson.

Bernh. Eriksson.

Jämte det dessa protokoll lades till handlingarna, beslöt kammaren, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll under rättas om valen samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer, som därom borde i riksdagsbeslutet införas.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från första lagutskottet, nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 38 § rättegångsbalken;

från bevillningsutskottet, nr 24, i anledning av väckt motion om utsträckning av tiden för återutförelse och ansökan om tullrestitution vid återutförelse av vissa varor m. m.; och

från andra lagutskottet, nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1921 antaget förslag till konvention angående obligatorisk läkarundersökning av barn och unga personer, som användas till arbete ombord å fartyg.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Väby	under 5 dagar fr. o. m. den 13 febr.,
» <i>Olsson</i> i Golvvasta	» 2 » » 15 » och
» <i>Bengtsson</i> i Norup	» 5 » » 15 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,47 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 14 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Larsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 47, angående försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m.; och
nr 48, med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den
16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Vidare överlämnade herr statsrådet *Wigforss* Kungl. Maj:ts proposition, nr
44, angående nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chal-
mers tekniska institut.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet propositionen, nr 45, angående pensionering av vissa icke-
ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Ströms-
holms hingstdepå; och

till jordbruksutskottet propositionen, nr 46, angående godkännande av avtal
om försäljning av statens spannmålslagerhus i Roma.

§ 3.

Härefter föredrogos vart för sig bankoutskottets
memorial, nr 7, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens
huvudkontor samt avdelningskontor i Göteborg och Malmö; samt
utlåtande, nr 5, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets sty-
relse och förvaltning.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

§ 4.

Vidare föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 8, angående verkställd
granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 9, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Uti *punkten 4* anmälde utskottet, att utskottet funnit vad i revisorernas berättelser om granskningen av riksgäldskontorets ställning och förvaltning anförts, utöver vad omförmäls i punkterna 1—3, icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande samt att utskottet funnit vad vid läsningen av fullmäktiges protokoll förekommit ej böra föranleda någon anmälan eller hemställan.

Vid denna punkt hade reservationer likväl avgivits:

av herr *Bäcklund*; samt

av herr *Laurin*, som ansett, att ett av utskottet behandlat ärende rörande vissa av fullmäktige i samband med konverteringen av statens premieobligationslån av år 1918 vidtagna dispositioner icke bort lämnas utan anmärkning.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr Laurin: Herr talman, mina damer och herrar! Då jag reserverat mig mot utskottets memorial, skall jag be att med några ord få angiva skälen för min från utskottets avvikande ståndpunkt.

Saken gäller utbyte av 1918 och 1923 års obligationer. Denna procedur var ju självfallet en mycket stor affär och fordrade naturligtvis extra åtgärder. Det synes mig emellertid, som om därvidlag icke all tillbörlig noggrannhet iakttagits. Fullmäktige säga själva i skrivelse till bankoutskottet: »Förvaringsvalv och andra säkerhetsanordningar saknades.» Vidare säga de: »Hela arbetsmaterialet måste ligga framme och vid arbetstidens slut nedpackas i lådor och korgar.» Anordningarna voro sålunda synnerligen primitiva, och det visade sig också efter det utbytet slutförts, att ett antal obligationer, låt vara att det inte var så stort, kommit bort. Av vad fullmäktige i saken yttrat inhämtas, att det icke ens förts någon förteckning över alla dessa obligationer, som skulle utbytas. Fullmäktige yttra sålunda: »Någon nummerförteckning över ifrågavarande obligationer kan sålunda icke uppges: i sin egenskap av innehavarepapper gälla de i var mans hand.» Man får verkligen säga, att det var tur, att icke mer än 75 obligationer försvunno, då faktiskt vem som helst av personalen skulle kunnat tillgripa en knippa obligationer. Hade han bara hunnit utom riksdagshuset, skulle han aldrig kunnat göras ansvarig för tillgreppet, ty man skulle icke ha vetat, vilka nummer det varit som på detta sätt kommit bort.

Hittills har jag endast uttalat mig om sättet för obligationernas utbytande, och jag har påvisat, att detta varit synnerligen olämpligt. Undersöker man härefter sättet för personalens organisation, skall man finna att det icke varit stort bättre beställt i det avseendet. Enligt vad för mig uppgivits har vid tidigare emissioner i spetsen för det hela ställts en fullmäktig och en ordinarie kommissarie. Vid nu ifrågavarande emission har man däremot icke ens brytt sig om att taga en ordinarie tjänsteman utan som föreståndare för hela detta stora företag tillsatt en extra ordinarie tjänsteman. Om t. ex. en bank haft att ombestyras en affär på ett hundratal miljoner kronor, tror jag verkligen icke, att banken i spetsen för företaget skulle ställt en extra ordinarie tjänsteman. I detta fall kompliceras sa-

*I fråga om
bristande
kontroll-
åtgärder vid
konvertering
av statens
premie-
obligationslån
av år 1918.*

*I fråga om
bristande
kontroll-
åtgärder vid
konvertering
av statens
premie-
obligationslån
av år 1918.
(Forts.)*

ken ytterligare därigenom, att den personal, som tjänstemannen i fråga hade till sitt förfogande, och som inalles uppgick till ej mindre än 114 personer, var hop-plockad från alla möjliga håll. Det gick, som det brukar gå i dylika fall: tjänstemannen i fråga fick på pålsen. Han tilldelades varning. När man undersöker, varför han fick varning, får man veta, att han icke varit misstänkt för något som helst ohederligt förfarande. Det enda, som skulle kunna anses ligga honom i fatet, skulle då vara att han med sin namnunderskrift bestyrkt, att obligationerna mottagits. Det synes mig dock, som om i denna fråga fullmäktige haft den största skulden. Jag kan icke hjälpa, att jag vidhåller min åsikt, att en så stor sak icke helt och hållet bör tystas ned. Jag anser, herr talman, att fullmäktige gjort sig förtjänta av ett rätt så skarpt påpekande!

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Bankoutskottets majoritet har ansett, att man icke borde omförmäla denna sak. och detta icke därför, att man velat tysta ned saken, utan därför att den, enligt utskottets uppfattning, icke varit av den art, att en omförmälan bort ske. De, som äro gamla riksdagsmän, och som känna till kutymen inom riksdagen, skola säkert också förstå den saken. Vad är det som förefallit? Jo, det har inträffat, att vid utbyte av de nya premieobligationerna mot de gamla några premieobligationer försvunnit. Det kan ju icke bestridas, att detta i och för sig är en beklaglig händelse, men man får också taga hänsyn till de närmare omständigheterna. Det gällde för riksgäldskontoret att under tiden från den 2 augusti till mitten av december utväxla 2,000,000 obligationer av 1918 års lån mot 2,400,000 obligationer av 1923 års lån. I regel skedde utbytet mot en kontant mellanavgift av 5 kronor, d. v. s. den, som ägde en gammal obligation, ägde rätt att få denna utbytt mot en ny obligation mot en mellangift av 5 kronor. Av det gamla lånet hade i statsskuld-boken inskrivits icke mindre än över 70,000 obligationsägare. Beträffande dessa obligationer utlämnades, i den mån inlämningsbevisen inkommo till riksgäldskontoret, nya obligationer i utbyte mot de gamla obligationerna. Det gällde sålunda för riksgäldskontoret att i vissa fall utsända nya deponeeringsbevis och i andra fall att översända nya obligationer, som skulle gälla i de gamlas ställe. Det var sålunda ett ytterst komplicerat arbete, som ålåg riksgäldskontoret. Av det nya lånets obligationer inskrevs omkring 50,000 obligationsägare sina obligationer i statsskuld-boken. För att saken skulle kunna ordnas på den korta tid, som stod till buds, var det nödvändigt att upprätta en särskild expedition. Därvid blev emellertid lokalfrågan synnerligen besvärlig att lösa. Man fick taga i anspråk, förutom riksgäldskontorets egna lokaler, lokaler, som tillhörde bevillningsutskottet, jordbruksutskottet, första kammarens kanslirum och en del av riksdagens tryckeriexpedition. Extra personal måste anställas. Vid ett tillfälle uppgick, vill jag minnas, den för detta arbete anställda extra personalen till omkring 120 personer. För att allt skulle fungera på bästa möjliga sätt, upprättade riksgäldsfullmäktige en plan över, hur arbetet skulle utföras, men man förstår ju, att, när det gäller en så omfattande expedition, fördelad på olika lokaler, det kan inträffa en del missöden. Härvid är vidare att beakta, att posten var synnerligen omfattande. En dag uppgick sålunda antalet värdebrev till omkring 2,400 stycken. Summan av under hela denna tid avsända värdeförsändelser uppgick till omkring 50,000 stycken. Riksgäldsfullmäktige ansågo, att man för att nedbringa kostnaderna icke borde anteckna numren på de obligationer, som utsändes. Endast på de premieobligationer, som inskrevs i statsskuld-boken, antecknades numren. Å övriga utsända obligationer ansågs det överflödigt att anteckna numren, då ju obligationerna gällde som fordringsbevis i var mans hand, alldeles som pengar. Det kunde, enligt fullmäktiges mening, icke ligga något intresse i att hålla reda på vilka, som i första hand erhöilo obligationerna, ty dessa personer kunde ju omedelbart över-

låta dem på andra. Detta är förklaringen till, att numren på obligationerna icke antecknats. Jag vill därmed icke ha sagt, att det icke kan finnas skäl även för en motsatt åsikt. Jag har endast velat anföra de synpunkter, som varit de ledande för fullmäktige. Det gällde ju att nedbringa kostnaderna så mycket som möjligt, och då det är fråga om miljoner obligationer spelar det, som man ju väl kan förstå, en viss roll, om man kan undvika en sådan kostnadsökning som den, som skulle föranletts därav att nummer å samtliga obligationer blivit antecknade. Vad är det, som inträffat? Jo, det har hänt, att man, sedan arbetet avslutats och expeditionen avvecklats, upptäckt, att en person, som till riksgäldskontoret insänt en post på 75 gamla premieobligationer icke erhållit nya obligationer i utbyte mot de gamla, och att de gamla obligationerna försvunnit. Upptäckten inträffade två månader efteråt. Det har icke kunnat utrönas, hur vid försvinnandet tillgätt, om obligationerna försvunnit under transport från en lokal till en annan, om ett tillgrepp ägt rum etc. Upptäckten gjordes, som nämnts, av riksgäldsfullmäktige, sedan den expedition, som haft hand om utbytet av obligationerna, avvecklats.

Det har framställts anmärkning mot, att den tjänsteman, som stått i spetsen för expeditionen, icke besuttit därför erforderliga kvalifikationer. Ledningen av expeditionen hade anförtrots åt en extra ordinarie tjänsteman. Även om detta förfarande varit mindre lämpligt, måste det medges, att fullmäktige hade svårt att lösgöra en ordinarie tjänsteman för uppdraget i fråga. Gentemot den föregående ärade talarens anmärkning mot att icke en ordinarie tjänsteman fått uppdraget att vara chef för expeditionen, kan dessutom invändas, att vad som förefallit lika väl kunnat inträffa, om en ordinarie tjänsteman haft ledningen av det hela. Det har icke varit möjligt att utreda på vad sätt obligationerna försvunnit.

Riksgäldsfullmäktige ha enligt bankoutskottets mening vidtagit alla de efterforskningar och åtgärder, som gärna kunnat sättas i fråga. Saken blev icke överlämnad till polisen av det, som det vill synas, naturliga skälet, att de befattningshavare, som tjänstgjort å avdelningen i fråga, efter tjänstgöringens slut spritts åt alla håll, till Norrland, till Dalarna etc. Efterforskningar i dylika frågor väcka städse en obehaglig uppmärksamhet och med hänsyn till det obehag, som därigenom skulle tillfogats samtliga ifrågavarande befattningshavare, ansåg man det olämpligt, att saken överlämnades till polisen. Bankoutskottet hade efter genomlysande av det av fullmäktige förda protokoll i saken en känsla av att utbytet av obligationer måhända kunnat av riksgäldsfullmäktige anordnats bättre än som skett, men att å andra sidan vad som förefallit icke varit av så allvarlig beskaffenhet, att skäl funnits att framställa en anmärkning. Det inträffade är visserligen en beklaglig händelse men ej alltför uppseendeväckande, i betraktande av den väldiga omfattningen av omsorteringen och av de stora lokalsvårigheterna. För framtiden ha dylika lokalsvårigheter undanröjts genom riksdagens beslut om inköp av en ny fastighet. Av de skäl, för vilka jag nu redogjort, har utskottet ansett, att anledning icke förelegat, vare sig för en öfvermålan eller en anmälan av förhållandet.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag har till utskottets memorial fogat en blank reservation och anser mig därför böra säga ett par ord för att ange min ståndpunkt till föreliggande fråga och detta så mycket mera, som jag icke ser saken på alldeles samma sätt som min medreservant. Redan vid utskottsbehandlingen hyste vi olika uppfattningar i saken, och jag tror, att vi fortfarande äro av något olika mening. Jag har icke inom utskottet yrkat på att någon anmärkning skulle framställas, men jag har ansett, att saken varit av sådan vikt, att den borde öfvermålas till riksdagen. Statsrevisorerna synas icke ha upp-

*I fråga om
bristande
kontroll-
åtgärder vid
konvertering
av statens
premie-
obligationslån
av år 1918.*

(Forts.)

*I fråga om
bristande
kontroll-
åtgärder vid
konvertering
av statens
premie-
obligationslån
av år 1918.*

(Forts.)

märksammat detta ärende. Det har påståtts, att den ledamot av statsrevisionen, som hade till uppgift att läsa fullmäktiges protokoll, icke lagt märke till det nu påtalade förhållandet. Det har även påståtts, att samme ledamot skulle anmält saken till statsrevisionens ordförande, men att ärendet likväl icke förts på tal inom revisionen. Med hänsyn härtill har jag ansett, att bankoutskottet vid behandlingen av frågan om decharge för riksgäldsfullmäktige bort besluta en omförmälan till riksdagen. Visserligen gäller det ju icke ett stort belopp, om man tager i betraktande den stora omfattning, vari utbyte av obligationer ägt rum. Det gäller ju blott 3,750 kronor. Det är emellertid icke blott de 75 obligationerna, som äro borta, utan hela den akt, till vilken försändelsen i fråga hörde, har efter den 26 november förkommit. Handlingarna inkommo från Härnösand så tidigt som den 25 augusti, och här ha de legat i riksgäldskontorets valv, tills de uttogos av den ifrågavarande extra ordinarie tjänstemannen den 26 november. Sedan dess är hela akten försvunnen.

Jag anser, att när det här gäller en fråga angående avskrivning av det belopp på 3,750 kronor, som dessa obligationer representera, och att detta belopp skall tagas av uppkomna vinster, eller egentligen uttagna vinster i föregående lotteri, så är nog detta en fråga, som bör behandlas av riksdagen. Riksgäldsfullmäktige ha ingen rätt att göra dessa avskrivningar, även om de taga sådana pengar, som blivit över vid tidigare dragningar. Det är ju statens pengar, och det torde väl i så fall vara riksdagen, som äger att besluta om avskrivningen, och icke fullmäktige.

Jag erkänner ju, att lokalfrågan var ytterligt svår, när konverteringen av 1918 års lån och likaså uppläggningsen av det nya 1923 års premieobligationslånet skulle göras. Som lokal fick man ju använda bevillnings- och jordbruksutskottens rum, första kammarens kansli- och notarierum samt ett par rum i tryckeriexpeditionen. Detta har naturligtvis i viss mån försvårat arbetet. Men jag anser å andra sidan, att fullmäktige icke ha gått till väga på riktigt sätt, då de satt en extra ordinarie tjänsteman att förestå en så pass omfattande expedition. Han förestod först en expeditionsavdelning för ankommande värdepost och sedermera en expedition för utskrivning av förvaringsbevis. Jag anser emellertid, att det icke förelåg någon anledning för fullmäktige att göra på det sättet, alldenstund de hade möjlighet att använda en ordinarie tjänsteman såsom vikarie för vicevärden i riksdagshuset, vilken då hade tjänstledighet. Saken kunde ju ha ordnats på ett annat sätt. Enligt min mening är det förste deputeraden i första hand och kanske även i viss mån övervakmästaren och förrådsförvaltaren, som sköter riksdagens hus, och således hade det icke varit nödvändigt att just på vicevärdsplassen sätta en ordinarie tjänsteman och tilldela en extra ordinarie tjänsteman en så ansvarsfull plats, särskilt med hänsyn till de stora svårigheter, under vilka, såsom jag förut nämnt, arbetet måste utföras. Expeditionen omfattade en personal, som uppgick till 114 personer. Alla dessa voro naturligtvis icke underordnade denne extraordinarie tjänsteman, men det har uppgivits, att det skulle ha varit ett sextioital, och redan det är ju en anseelig siffra.

Då så är förhållandet, har jag för min del ansett, att ärendet är av sådan art, att det borde omförmälas för riksdagen. Jag vill icke gå så långt, som den förste ärade talaren här gjorde, och yrka på att anmärkning skall göras. Något förslag i den riktningen har aldrig framkommit i utskottet, utan frågan låg där på det sättet, att man skulle antingen ingenting göra, eller ock skriva till fullmäktige och delgiva dem sin mening, att de icke förfarit riktigt i denna sak, så att frågan på så sätt genom skrivelse från utskottet skulle komma till fullmäktige, och så var det slutligen det förslag, som jag hävdade, nämligen att frågan skulle omförmälas för riksdagen. Jag tycker, att av alla dessa olika utvägar, som sålunda föreslagits, borde i alla fall den riktiga ha varit, att i

ett sådant här ärende, som ganska mycket låtit tala om sig, icke bara inom bankoutsrottet utan även och icke minst inom riksdagen i övrigt, en omförmålan skulle ha skett.

För övrigt har jag, herr talman, ingenting att tillägga.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt lägga punkten till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Vid härpå punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

§ 7.

Till avgörande förelåg nu jordbruksutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckta motioner om ändring av 1 § i lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet.

I två likalydande, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nr 134 i första kammaren av herr *N. J. Martin Svensson*, samt nr 191 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.* hade föreslagits, att § 1 i lagen den 28 juni 1907 om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Där förhållandena — — — — — icke må understiga visst mått.

Vid meddelande av sådant förordnande må undantag göras för viss del av landstingsområdet eller för viss väg eller för fjädrade arbetsåkdon, avsedda för lätta transporter, eller för arbetsåkdon, som framforslas med nötkreatur, där särskilda omständigheter därtill föranleda. Har förordnande — — — — — såvitt angår åkdon av nyssnämnda slag.

Förordnande — — — — — är i allmänhet tillåten.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr **Magnusson** i Tumhult: Herr talman! I föreliggande motion har jag hemställt att undantag från bestämmelserna i lagen om minsta bredd på hjulringar skulle, där särskilda omständigheter därtill föranleda, få göras för arbetsåkdon, som framforslas med nötkreatur såsom dragare.

Till denna min hemställan har jordbruksutskottet ställt sig avvisande. Utskottet erkänner visserligen, att lagbestämmelsen i fråga kan verka betungande, men avstyrker ändå av fruktan för att dylika fordon kunna framföras icke allenast med kor utan även med oxar som dragare. Ja, naturligtvis kunna även oxar användas såsom dragare på vägarna, men så gott om tid ha väl sällan jordbrukarna, att de anse ett dylikt förfaringssätt ändamålsenligt; åtminstone har jag icke på flera år sett oxar i arbete på allmän väg. Lagen om minsta bredd på hjulringar har väl icke till uppgift att försvåra trafiken eller i onödan trassera allmänheten, utan syftemålet bör väl enbart vara att skydda vägarna

*I fråga om
bristande
kontroll-
åtgärder vid
konvertering
av statens
premie-
obligationslån
av år 1918.
(Forts.)*

*Ang. bredden
av hjulringar
å arbetsåkdon
på landet.*

Ang. bredden
av hjulringar
å arbetsåkdon
på landet.
(Forts.)

för onödig slitning, och körslor med nötkreatur äro av så ringa omfattning att, om motionen bifalles, underhållet av de allmänna vägarna icke kommer att därigenom fördras med 1 kr. per mil och år.

Denna lag har varit till stort gagn för vägunderhållet, men därför bör den ej tillämpas utöver vad som kan vara rimligt och befogat. Motionen är emellertid icke väckt av medömkan med dem som äga oxar, ty dessa äga i regel också hästar och i många fall även motorfordon, med vilka de bekvämare kunna framforsla sina tunga lass, utan den är framkommen med tanke på de många torpare och egnahemsägare, som icke äga andra dragare än kor. Våra jordbrukskonsulenter ha i åratals uppmanat dessa småbrukare, vilka icke ha på långt när full sysselsättning för en häst, att använda kor såsom dragare; detta vore också enda sättet för dem att kunna ekonomiskt reda sig. Och jag vet hushållningssällskap, som i så hög grad behjärtat detta syftemål, att de till dylika småbrukare i stor utsträckning skänkt arbetsseklar för kor.

Nu vill emellertid jordbruksutskottet förhindra, att lagen om bredden på hjulringar ändras så, att dessa småbrukare kunna få med sina kor köra på de allmänna vägarna. Jag förmodar att härvid kommer att åberopas att dessa småbrukare kunna omändra sina vagnar efter lagens krav. Men detta skulle bliva alltför dyrt, de flesta ha ej råd därtill, och dessutom skulle vagnarna bli alltför tunga för den svaga dragkraften. Nej, slutet bliver, ifall utskottets förslag går igenom, att de, som ej hava andra dragare än kor, förhindras att med dem hämta t. ex. en säck gödning från närmaste järnvägsstation eller forsla en säck säd till kvarnen för att få den förmalen. Man kan icke förväna sig över om dessa småbrukare anse, att det är en förunderlig lagstiftning, som av omtanke om vägarna förhindrar dem att köra, men tillåter bilarna att rusa fram.

Visserligen är jag övertygad om att det vore mest praktiskt, om riksdagen ville bifalla min motion, ty någon onödig nötning på vägarna skulle sannerligen icke uppstå därigenom. Men då detta synes vara otänkbart, och då huvudsaken är att få lagen ändrad så, att de, som ej ha andra dragare än kor, ej bliva utestängda från att köra på de allmänna vägarna, her jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen med den förändring, att ordet »nötkreatur» utbytes mot ordet »kor». Jag hoppas, att utskottet ingenting har emot ett bifall till motionen i denna form; utskottets motivering ger åtminstone stöd för en sådan uppfattning.

Herr Nilsson i Tänga: Herr talman! Motionen går ut på, såvitt utskottet kunnat finna, att sådana arbetsåkdon, som framföras på vägarna huvudsakligen av kor och som äro av lättare beskaffenhet, skulle få undantagas från tillämpning av lagens bestämmelser om viss bredd på hjulringar. Det är uppenbart, att dessa lättare arbetsåkdon icke åstadkomma någon som helst skada på vägarna. Men då är det väl också lika uppenbart, att vederbörande myndighet — i detta fall landsfiskalerna — böra ha förstånd att tillämpa denna lag med förnuft. Man får ju ändå icke förutsätta att dessa myndighetspersoner äro sådana bokstavstrålar, att de ställa under åtal sådana, som använda ett arbetsåkdon av lättare beskaffenhet, där lasset är obetydligt, och icke den minsta skada åstadkommes på vägen. En sådan bokstavstrål kan man väl ändå icke förutsätta att vederbörande landsfiskal är, och i alla händelser har motionären icke med något som helst exempel visat, att något sådant förekommit.

Däremot är det lika uppenbart, att ett bifall till motionärens hemställan kan medföra verkliga olägenheter. Ty formuleringen är ju sådan, att även oxar här äro inbegripna, vadan bestämmelsen skulle gälla även arbetsåkdon, som äro av tyngre beskaffenhet. Sådana arbetsåkdon skulle undantagas från lagens tillämpning, och det kan väl ändå icke vara rimligt.

För övrigt skulle jag vilja säga, att det över huvud icke är lämpligt att tynga

en lag med alltför många detaljbestämmelser. Det kommer ju alltid att inträffa gränsfall, men man kan väl för dessa icke angiva detaljerna i lagen, utan det måste förutsättas, att vederbörande myndigheter tillämpa och handhava lagen med förnuft, och då det icke visat sig att sådana olägenheter, som motionären befarar, här förelegat, har utskottet icke heller ansett det motiverat att göra någon sådan undantagsbestämmelse.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlström: Herr talman! Då denna fråga kom före i utskottet, tyckte jag, att den tanke, som låg i motionen, var berättigad i det avseendet att undantag skulle få gälla för åkdon, som framforslas med kor. Det är ju påtagligen så, som herr Magnusson sagt, att det finns en hel del småbrukare, som använda sina kor till dragare, och det skulle naturligtvis bli en tyngande utgift för dem att skaffa sig grövre fordon med bredare hjulringar, liksom det även skulle bli svårt för de klena dragarna att föra fram dessa vagnar.

Då nu emellertid motionärens förslag innebär, att undantaget skulle gälla ifråga om nötkreatur i allmänhet, så är det icke möjligt att gå med härpå, ty då skulle också oxarna komma med. Nu säger visserligen herr Magnusson, att han icke känner till, att man numera kör med oxar på vägarna. Jag måste säga, att i de trakter, där jag hör hemma, händer det icke så sällan, att man använder oxar som dragare på vägarna. Om man nu, såsom herr Magnusson under debatten yrkat, skulle i stället för nötkreatur insätta ordet kor, så har man emellertid förbisett, att det finns en annan kategori, nämligen de som köra med stutar, d. v. s. mindre oxar, och de ha lika svårt som de vilka köra med kor att använda de stora vagnarna, och det är även lika svårt för dem att skaffa nya vagnar.

För min del tror jag i likhet med utskottets ärade ordförande, att det är väl så, att denna lag bör tillämpas efter andemeningen, och att man således har att skilja mellan de fall det åstadkommes skada på vägen med tyngre lass eller ej. I de fall då en småbrukare kör med en liten vagn med smalare hjulringar, men lasset icke väger mer än t. ex. 200 kg., tror jag icke heller, att vederbörande landsfiskal eller polisman skall åtala en småbrukare för att han kört med en sådan vagn. Det är tydligt att för närvarande spelar den här lagen icke så stor roll som den gjorde då den tillskapades. Ty numera är det ju icke de vagnar, som framföras med dragare, som förstöra vägarna, utan det är i stället biltrafiken, som åstadkommer skadan. Emellertid tror jag icke det går för sig att komma någon vart genom en lagändring i föreslagen riktning, utan jag är övertygad om att vid en förnuftig tillämpning av denna lag de befarade svårigheterna icke skola uppstå, och att icke så stora obehag, som man velat påskina, komma att visa sig.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till det av herr Magnusson i Tumhult under överläggningen framställda yrkandet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

A föredragningslistan fanns härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om förbud i viss utsträckning mot import från Norge av hingstar.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 187, hade herr Pettersson i Hällbacken anhållit, att riksdagen i skrivelse

Ang. bredden
av hjulringar
å arbetsåkdon
på landet.
(Forts.)

Ang.
förbud mot
import från
Norge av vissa
hingstar.

*Ang.
förbud mot
import från
Norge av vissa
hingstar.
(Forts.)*

till Kungl. Maj:t måtte hemställa, det tacktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning om förbud mot import av 3-årig eller äldre hingst från Norge, vilken icke med nöje godkänts av ordförande eller ledamot i svensk premieringsnämnd.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Pettersson** i Hällbacken: Herr talman! Redan då lagen den 23 december 1914 om hingstbesiktningstvång tillkom, hade man klart för sig, att några åtgärder i den av mig föreslagna riktningen borde vidtagas för att göra lagens bestämmelser fullt effektiva. Vi veta också, att sedan den tiden har ett flertal landsting använt sig av den möjlighet lagen erbjuder och infört hingstbesiktningstvång och därigenom också åstadkommit, att särskilt den nordsvenska hästaveln utvecklats så målmedvetet som man från början avsett. Vi veta vidare, att när det är så, att en hästuppfödare kan lägga på ett hingstföl, så sätter han sig i regel i förbindelse med premieringsnämnden eller med en ledamot av sådan nämnd, och därest det då anses att fölet är synnerligen lämpligt att bli beskillare, så rekommenderas detsamma, och det kommer då att underställas premieringsnämndens omdöme det följande året. Det brukar vara vanligt att, om det är fråga om goda föl, de få bli kvar till 3 år, och det är heller icke ovanligt att det kan bli kvar till över 3 år.

Det har visat sig, att man just på grund av den här förordningen har haft möjlighet att, då det gäller den nordsvenska hästaveln, få fram synnerligen goda beskillare, och man har också vid den senaste Göteborgsutställningen kunnat få det omdömet allmänt bekräftat, att den synnerligen höga ståndpunkt, som utmärker den nordsvenska hästrasen, i viss mån är att tillskriva det införda hingstbesiktningstvånget.

Nu har jag hemställt i min motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning om förbud mot import av 3-årig eller äldre hingst från Norge, vilken icke med nöje godkänts av ordförande eller ledamot i svensk premieringsnämnd. Häremot invänder utskottet, att det redan nu på grund av gällande hingstbesiktningstvång finnes möjlighet att hämma importen; jag förmodar att man menar importen av norska hingstar till Sverige. Men hur förhåller det sig egentligen med den saken? Ja, när jag läste den synnerligen korta motivering jordbruksutskottet kostat på motionen, kunde jag icke underlåta att göra den reflexionen, att utskottet ändå borde känna till förhållandena bättre än som synes framgå av dess motivering. Ty hur förhåller det sig i själva verket? Jo, hingstbesiktningstvånget är som jag nämnde synnerligen effektivt, när det gäller den svenska uppfödningen av hingstar, men med de norska hingstarna förhåller det sig på ett annat sätt.

Jag företog i somras en resa i Norge och förvånade mig då över att det fanns ett sådant stort antal hingstar bland de norska unghästarna. Då jag på flera platser förfrågade mig om anledningen härtill och hur det kom sig att man med möda och kostnader uppfödde hingstar i så stort antal, fick jag ett par svar, som jag fann anmärkningsvärda. Man upplyste, att vid den utställning, som årligen äger rum i Lillehammar, visas hingstarna upp, och för dem som då godkännas får man bra betalt. Men även för dem som kasseras, får man bra betalt. Då frågade jag: Vilka är det som betala bra för kasserade hingstar? Jo, svarades det, vi bruka sälja dem till svenska uppköpare, som taga över hingstarna till Sverige. Äger importen rum på eftersommaren efter sedan premieringsnämnderna avslutat sina sammanträden har det hänt att sådana mindervärdiga hingstar tillåtits betjäna nordsvenska ston våren därpå, särskilt om de haft god härkomst och vacker exteriör. Under sommaren blir man sedan

tvungen att uppvisa dessa hingstar på grund av hingstbesiktningstvånget, och då komma de lätt på efterslängen, men ha kanske redan kunnat åstadkomma mycken skada på avelsarbetet.

Vad jag nu anför är icke som utskottet kanske ansett av så underordnad betydelse, att ingenting behöver göras däremot. Som ett bevis härpå vill jag nämna, att redan 1923 yttrar sig ordföranden i V premieringsdistriktets styrelse i denna sak och påtalar förhållandena i sin berättelse till kungl. stuteriöverstyrelsen samt begär just en utredning i ungefär samma riktning som jag i motionen framfört. Han framhåller, att det numera vore vanligt, att svenska köpare uppträdde på utställningen i Lillehammar och sedan förde över kasserade hingstar till Sverige till skada för det nordsvenska avelsarbetet.

Ja, herr talman, man kan alltså gott säga, att hingstbesiktningstvånget är synnerligen effektivt och verksamt, då det gäller inhemska hingstar, men beträffande importerade hingstar är det i viss mån ineffektivt, och det är därför min motion har tillkommit. De importerade hingstarna böra icke givas gynnsammare ställning än de, som uppfödas inom landet.

Det är på dessa grunder jag ansett, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet borde fästas på denna saken, och därför hemställer jag nu om bifall till den av mig i detta ämne väckta motionen.

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag skall inskränka mig till att i största korthet yrka bifall till utskottets hemställan. Jag tror, att vad motionären nu anför, närmast är ett understrykande av obehövligheten av de åtgärder, varom han motionerat. Han säger, att lagen om hingstbesiktningstvång har visat sig synnerligen effektiv och verkat välgörande på hästaveln, men så visar han på importen av hingstar från Norge och säger, att denna åstadkommit en del olägenheter. Jag erinrar då om, att innan dessa hingstar få användas för avel här i landet, skola de ju vara godkända av premieringsnämnd, och för såvitt djuren äro stationerade på en plats där hingstpremieringsnämnd finnes, kunna de ju icke åstadkomma den skada motionären talar om.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson i Hällbacken: Herr talman! Jordbruksutskottets ärade ordförande vill här göra gällande, att mitt inlägg i denna fråga skulle vara i viss mån ett understrykande av jordbruksutskottets ståndpunkt. Detta bestrider jag, för att nu använda ett allmänt uttryck. Saken ligger på ett helt annat sätt. När det gäller uppfödning av de svenska hingstarna, är förbudet effektivt, men när det gäller import av hingstar från Norge är det ineffektivt. Jag skulle, herr talman, vilja hemställa till jordbruksutskottets ärade ordförande, att han ville läsa vad ordföranden i V premieringsdistriktet skrivit till stuteriöverstyrelsen år 1923. Han skall då finna, att det förhåller sig just så som jag framlagt saken och icke så som utskottets ärade ordförande velat göra gällande, nämligen att en hingst får användas för avel först när den godkänts av premieringsnämnden. Det är alls inte ovanligt, att när hingsten importerats från Norge, så går den till premieringsnämnden först året därpå, men tjänstgör intill dess, och blir först då kasserad genom nämndens utslag.

Jag skulle tro, att denna distriktsordförandens berättelse, som givetvis är avgiven under ämbetsmannansvar, måste förtjäna tilltro. Huru förordningen nu är skriven, visar rådande praxis i alla fall, att detta är en fråga som påkallar åtgärder, och fastän denna berättelse, som jag nu talat om, icke kommit in i utskottets utlåtande, vill jag hoppas, att jordbruksministern tar hänsyn till den och tittar närmare på det där framlagda förslaget, ty jag är övertygad om att just i den riktning, jag påpekat i motionen, måste förr eller senare någonting göras.

Ang.
förbud mot
import från
Norge av vissa
hingstar.

(Forts.)

*Ang.
förbud mot
import från
Norge av vissa
hingstar.
(Forts.)*

Herr Nilsson i Tånga: Ja, herr talman, herr Pettersson i Hällbacken gör gällande, att utskottet icke skulle ha läst motionärens motivering, som till väsentlig del utgöres av ett yttrande av ordföranden i V premieringsdistriktet. Jag vill då säga herr Pettersson i Hällbacken, att han måtte själv icke ha läst bestämmelserna om hingstbesiktningstvänet, vilka innebära, att innan en hingst får användas för avel, skall den vara godkänd av premieringsnämnden.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

*Ang.
ifrågasatta
åtgärder mot
nöjes-
lystnaden.*

Föredrogs andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att hämma, korrigera och eventuellt beskatta nöjeskulten; och begärdes därvid ordet av motionären

Herr Björnberg, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig gå fram till talarstolen medan jag säger några ord, inte därför att det är så stor utsikt att vinna något gehör för motionen och icke heller för att hålla något stort tal, utan endast därför att min plats i kammaren är sådan, att om jag talar från den, nödgas jag vända ryggen antingen åt talmannen eller åt kammarens ledamöter.

Den fråga vi nu behandla har ju väckt en hel del uppmärksamhet, och jag får säga, att mig åtminstone förefaller det, som om utskottets motivering och kläm inte stode i vidare god överensstämmelse med varandra. Utskottet börjar med att helt kategoriskt förklara, att det icke kan följa motionärens framställning. Men sedan har utskottet i upprepade vändningar medgivit, att vad jag framhål- lit beträffande nutida förhållanden på nöjesväsendets område här i landet visar, att dessa förhållanden äro allt annat än tillfredsställande och lämna en hel del övrigt att önska. Man hänvisar emellertid — och jag förmodar, att man därmed velat göra gällande, att jag skulle bortsett från den saken — till betydelsen av uppfostran, uppfostran i hemmen, i skolorna och även på annat sätt.

De tendenser, som nu göra sig gällande, och de företeelser, som i denna den osunda nöjeslystnadens och nöjesväsendets tid blivit en fullständig epidemi, de äro ju påtagliga verkligheter, och det är förhållanden, som jag tänkte skulle vara förtjänta av uppmärksamhet och åtgärder även från statsmakternas sida. Jag medger ju gärna, att det icke är så lätt att komma fram till positiva förslag, något som ju också var och en kan finna, som tagit del av den framställning jag gjort. Jag ser det inte som en lättvindigt nådd och inom nära håll liggande, gripbar möjlighet att få allt väl beställt i förevarande hänseende. Men att, därför att man icke kan få allt, helt enkelt förklara, att en motion sådan som min föranleder till ingen åtgärd, det förefaller mig dock litet egendomligt.

Denna motion har ju väckt en del uppmärksamhet, och bland annat har ju pressen varit vänlig att återgiva vissa stycken av framställningen. Några tidningar ha i sina omnämmanden sagt, att de kunde gärna vara med om åtskilligt i min motion, men att de icke ansett det behöfligt med några åtgärder. Motionen har också mött en del raljerande omdömen både från höger och vänster. Där är t. ex. i en av de större tidningarna här i staden en herre, som kallar sig von Oben, och som i mycket krystade och högfärdiga vändningar avvisar en sådan här framställning såsom härstammande från missionshusens unkna luft, från kretsar, där man strängt taget icke unnar människor att ha något roligt. Nåja, man har också i sina raljerande omnämmanden använt uttryck ej blott

»von oben» utan också »von unten» och såväl i text som bilder ironiserat och förlöjligt vad som här omnämnes.

Då utskottet säger, att det vore önskvärt, om alla goda krafter kunde förenas för att få ett bättre förhållande med hänsyn till nöjeslivet, vore jag frestad att i denna ärade församling framställa den frågan — det är kanske en samvetsfråga — om vi kunna påräkna alla, som här ha säte och stämma, såsom målsmän för dessa goda krafter i samhället.

Jag har i motionen sökt visa hur nöjeskulten florerar och hur den dominerar, men det är icke endast nöjen av olika slag, som här avses, utan motionen riktar sig även mot det sätt, varpå man gjort nöjena till en synnerligen värdefull inkomstkälla, ja rent av mången gång till existensmedel. Det är även detta jag vänder mig emot i min framställning, det är dessa självkorade skattefogdar, som jag menar verkligen ha bra liten rättighet att på detta sättet utplundra svenska folket och enkannerligen dess ungdom, icke blott på pengar utan också på värden, som icke kunna räknas i kronor, värden, som nu i stor utsträckning äventyras, allt under det man påstår, att här är det bara fråga om »oskyldiga nöjen».

En ärad ledamot av denna kammare kom till mig nyss och sade: »Jaså, du har så roligt, min käre broder, att du tycker, att det behövs ingenting, som munttrar upp litet och ger en smula omväxling!» Ja, om det bara vore fråga om att muntra upp, så kunde det väl gå an, men jag är rädd att dessa mångtusenden tillställningar, där man sliter ut sig och tröttar ut sig och i många fall dansar sig till döds, dem kan man sannerligen icke kalla uppmuntrande. De äro ju allbekanta, dessa tragiska händelser, som i vinter inträffat i denna stad, då två män fallit döda ned vid nöjeställningar, när man som bäst varit i färd med att jazza, som nu är så guterat och anses värt att försvara och som man icke får taga avstånd ifrån, eftersom ju detta dansande strängt taget är något, som icke spelar någon roll, utan bara är en liten underordnad fråga. Jag anser, att detta icke är någon liten underordnad fråga.

Jag sade, när jag började mitt anförande, att jag icke skulle hålla något långt tal. Detta sade jag icke därför, att detta icke skulle vara en stor fråga, och icke heller har jag därmed menat, att jag anser detta vara en liten fråga, utan jag har sökt begränsa mitt anförande därför, att jag icke velat trötta kammaren, då ju föga utsikt finnes att *nu* få något positivt resultat.

Jag förstår, att utskottet, i viss mån med skäl, efterlyser mina positiva linjer. Jag medger, att jag icke framlagt några särskilda positiva förslag, men jag har dock antytt några som förtjäna att diskuteras. Jag har i motiveringen även antytt, att skattevägen eventuellt såsom ett medel att därmed hämma och beskära dessa stora intressen icke alls syntes tilltalande, allra minst för mig, och det vill jag upprepa här. Men att åtskilligt både kunde och borde göras i fråga om positiva åtgärder, det skulle jag tro är en känsla, som vi litet var hysa, om vi eljest räkna oss bland de goda och uppbyggande krafterna i det svenska samhället och vilja uppträda värnande och vårdande och ledande. Det är just det jag skulle vilja önska att vi kunde komma till, men då tror jag också vi få anledning att taga itu med dessa spörsmål även från lagstiftningens och samhällets synpunkt.

Herr talman. Jag har, så som frågan för närvarande ligger, intet yrkande.

Härpå yttrade

Herr Holmström i Gävle: Herr talman! Jag tror icke det kan vara erforderligt att ingå i något längre svaromål från utskottets sida med anledning av motionärens anförande. Motionären ville göra gällande, att utskottet talat mot sig självt, då utskottet först säger, att det icke kunnat följa motionären i hans

Ang.
ifrågasatta
åtgärder mot
nöjes-
lystnaden.
(Forts.)

Ang.
ifrågasatta
åtgärder mot
nöjes-
lystnaden.
(Forts.)

framställning och sedan lika fullt medger, att det finnes ett visst berättigande i vad han anför i sin motion.

Saken är den, att vi icke kunnat följa motionärens framställning i flera stycken. Han går först till storms mot idrottsväsendet. I slutet av utskottets utlåtande ha vi rekommenderat några positiva åtgärder mot tidens nöjeslystnad, dans och krogliv och sådant. Och vi anse, att idrotten just är en motvikt mot det dåliga nöjeslivet. Idrottsmannen får av hänsyn till sin kropps träning icke hängiva sig åt sådana fördärliga nöjen, som dem motionären talar om.

Vi kunna icke heller följa motionären i den versifierade delen av motionen. Jag har själv icke sett den revy, ur vilken den anförda kupletten är hämtad, men ett par av utskottets ledamöter ha sett den, och de säga, att mannen som sjöng denna kuplett och hela hans beteende gjort ett helt motsatt intryck på dem, än vad det gjort på herr Björnberg. I dessa stycken, och även i andra, ha vi icke kunnat följa motionären. Men vi ha medgivit att det dock kan finnas något berättigat i vad han sagt i motionen.

Någon motsägelse har utskottet sålunda icke gjort sig skyldigt till.

Herr Björnberg medgav två gånger i sitt anförande, att det i denna sak icke var lätt att komma fram till positiva åtgärder. Utskottet har funderat grundligt på saken och diskuterat den i två och en halv timme men ändå icke kunnat få tag i några positiva åtgärder, som kunde rekommenderas. Och då icke ens motionären, som är så varmt intresserad av saken, kunnat påvisa några positiva åtgärder eller visat på några linjer, efter vilka utredningen kan gå, så får han väl ursäkt oss, att vi icke kunnat tillstyrka en utredning, vars konturer icke ens han själv kunnat antyda.

Han har dock antytt en positiv utväg nämligen skattevägen. Han har föreslagit, att det skall läggas 30 % skatt på »nöjeskulten». Utskottet har icke kunnat vara med härom. Vi ha icke kunnat finna det riktigt rätt att slå mynt av alla dessa fula saker, som motionären talar om, »spel med folkets liv och egendom», »nöjenas avgudatempel», o. s. v. till på köpet med 30 %.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.

Slutligen upptogs till behandling andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckta motioner om utsändande per radio av andra kammarens förhandlingar.

Uti nedannämnda inom andra kammaren väckta och till dess femte tillfälliga utskott hänvisade motioner hade föreslagits,

i motionen nr 125 av herrar *Rydén* och *Löfgren* i Stockholm, att andra kammaren måtte för sin del medgiva, att telegrafstyrelsen finge i kammarens plenisal uppsätta anordningar, som skulle möjliggöra återgivande genom s. k. rundradio av kammarens förhandlingar, ävensom uppdraga åt kammarens presidium att bestämma, när sådan radioutsändning finge äga rum, samt

i motionen nr 126 av herr *Hagman*, att andra kammaren måtte uttala, att från kammarens sida inga erinringar vore att göra mot att sådana anordningar vidtoges, att kammarens överläggningar kunde, då så ansåges lämpligt, åhöras per radio.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motioner icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer:
av herr *Spångberg*; och

av herr *Västberg*, som yrkat bifall till den av herrar *Rydén* och *Löfgren* i Stockholm i ämnet väckta motionen.

*Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)*

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Rydén: Ja, herr talman, det kan ju inte hjälpas, om någon av reser-
vanterna anser sig föregripen i sitt ämbete genom att jag har begärt ordet.
innan de ha haft tillfälle att anföra sina synpunkter. Jag skall emellertid
yttra mig endast i allra största korthet beträffande detta ärende, då jag tänker,
att kammarens ledamöter själva, på förhand bildat sig en uppfattning i saken.

Jag har två huvudskäl för min motion och skall, ehuru detta utskottsbetän-
kande har många poänger, som kunna inbjuda till en rätt muntrande debatt,
bara säga ett par allvarliga ord i själva saken.

Jag tror, att införande av radiering av större riksdagsdebatter skulle ha
nytta med sig särskilt ur den synpunkten, att riksdagsmännens rätt att bli
riktigt behandlade och rätt återgivna därigenom skulle bli bättre tillgodo-
sedd. Jag tror, att de flesta av oss, som sitta i kammaren, många gånger ha en
känsla av, att det finnes vissa talare här i kammaren, som aldrig någonsin bli-
va behandlade eller få sina anföranden behandlade på det sätt, som är förenligt
med en sträng saklighet och objektivitet. Dessa personer äro värnlösa gent
emot den uppfattning, som bildar sig uppe på en viss läktare här i kammaren.
De skulle känna det som ett värn för sin rätt att bliva rättvist och opartiskt
bedömda, om allmänheten, de hundratusenden, som lyssna på radioutsändningar,
någon gång bleve i tillfälle att direkt och omedelbart bilda sig en riktig upp-
fattning om vad som förekommit under en debatt. Om vi erinra oss, hur tid-
ningarna efter dessa debatter, interpellationsdebatter eller remissdebatter, pre-
cis efter politisk färg lägga ut, hur debatten har gått — alltid har det egna
partiets representanter legat över, och alltid ha de segrat — så tror jag, att
det står klart för en var, att det skulle vara ett värn för en hel del av oss,
om radion finge vara ett slags överdomare gent emot dem, som sitta på läktaren
och nu äro våra domare. Det skulle vara mycket nyttigt, inte minst som ett
slags uppfostrare av pressen, om radion komme till användning vid åter-
givandet av riksdagsdebatter.

Det var det ena skälet.

Om jag fortfarande håller mig till de allvarliga skäl, som jag vill anföras
för att få till stånd radioutsändning vid viktigare tillfällen, så vill jag för det
andra säga, att jag anser, att det svenska folket har en viss rätt till att — med
de tekniska hjälpmedel, som nutiden ställer till förfogande — få reda på, vad
som händer vid viktigare tillfällen i riksdagen. Hade den obskurantismens anda
— jag kan inte använda ett mildare uttryck, herr talman — som talar ur det
femte tillfälliga utskottets utlåtande här, härskat hos våra förfäder, när de
bestämde att riksdagens förhandlingar skulle vara offentliga, eller när det
beständes att det skulle föras stenografiskt protokoll över kamrarnas för-
handlingar, hade sådana förslag motats den gången. Men nu, då den tekniska
utvecklingen ställt ett fullkomligt överlägset hjälpmedel till förfogande, när
det gäller att bereda svenska folket möjlighet att direkt taga reda på, vad som
händer i riksdagen, måste jag säga, att jag gent emot de småfuttiga och tarv-
liga synpunkter, som kommit fram mot detta, ställer det svenska folkets rätt
att, med de tekniska hjälpmedel, som nu stå till buds, direkt och omedelbart få
reda på, vad som förekommer i riksdagen vid viktiga tillfällen.

Det är dessa två huvudskäl, som jag till stöd för min motion vill anföras.
och jag beklagar, om inte dessa skäl skulle vara tillräckliga. För övrigt tror
jag, att båda dessa skäl var för sig äro tillräckliga för att motivera ett bifall
till motionen.

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den av mig och herr Löfgren i Stockholm väckta motion.

(Forts.)

Herr Laurén: Herr talman! Det skälet, som nyss anförts av herr Rydén, att var och en har rätt att bli riktigt behandlad och rätt återgiven i riksdagen, kan man naturligtvis icke förneka. I motionen har emellertid icke anförts någon motivering för yrkandet, vadan utskottet vid behandlingen av densamma ej gärna kunnat gissa sig till motionärernas sakskaäl. Men det finnes en omständighet, vilken vi berört i vårt utlåtande, som hindrar var och en att bli rätt återgiven, den omständigheten nämligen, att, om man skall utsända andra kammarens debatter per radio, man inte kan börja med utsändningen vid början av ett sammanträde och hålla på därmed till dess slut. Radioutsändningen från kammaren måste nämligen ske på vissa bestämda tider, antagligen knappt tillmätta, och det blir alltså endast en och annan talare, som blir utsänd, och endast dessa talares valmän förunnas att åhöra sina representanter under den timma eller halvtimma, då utsändningen pågår. Det förefinnes inte hos utskottet någon önskan att på något sätt fördölja kammarens förhandlingar, synnerligast som protokollet noggrant återger vad var och en har sagt och dessutom är tillgängligt för allmänheten. Det utkommer visserligen först en tid efteråt, men det kan ju alltid vederlägga de referat, som möjligen kunnat vara oriktiga.

Vad vi emellertid huvudsakligen ha fäst oss vid är de tekniska svårigheterna, som förefinns vid ett återgivande av debatterna här i kammaren. Jag behöver bara hänvisa till vad som hände här för en halvtimmes tid sedan. Medan en talare höll ett anförande, sorlade man så starkt i kammaren, att talmannen nödgades knacka med klubbskäftet. Vad tror ni, mina damer och herrar, att den radiolyssnande allmänheten skulle säga, om något sådant hände under en utsändning? Jo, skulle de säga, nu bråka de så i andra kammaren, att talmannen får lov att tysta ner dem.

Det är således tekniska svårigheter, som äro förenade med ett återgivande av debatterna, som vi ha fäst oss vid och mindre vid själva syftet med återgivandet. Om man besöker aktiebolaget Radiotjänsts lokaler och ser, hur de ha det ordnat med utsändningarna, finner man, att liknande anordningar svårigen skulle kunna åstadkommas här. Det måste framför allt vara absolut tyst, när utsändningen pågår. Bara prasslet i kammaren, då det vändes på trycket i bänkarna, skulle komma att höras och verka störande på utsändningen. De av kammarens ledamöter, som kanske vid något tillfälle avlyssnat t. ex. en radierad teaterföreställning, ha säkerligen funnit, huruledes man hör en och annan aktör, som uppträder, och så avbrytes han plötsligt av skrattsalvor och applåder. Det blir inte något helt. Det blir ingen behållning. Jag tror, att de, som i sina apparater skulle avlyssna en riksdagsdebatt — särskilt om de aldrig varit i kammaren och sett, hur det går till här — säkert skulle fälla så hårda omdömen, att vi skulle betacka oss för att ha möjliggjort något sådant, åtminstone med den utveckling, som radion hittills har nått. Det kan ju hända, att det blir bättre i framtiden, då var och en kanske har sin egen radioapparat i fickan, på samma sätt som en klocka, och då man vid talandet bara behöver sträcka fram apparaten för att kanske kunna avlyssnas av sina valmän. Utvecklingen kan ju ske på olika vägar, och tvivelsutan blir radioutsändningen mera fulländad än vad som nu är fallet.

Sedan är det också en annan svårighet, som jag delvis berörde nyss, nämligen tiden för utsändningen. Nu ser man i tidningarna för dagen radioprogrammet för nästföljande dag. Man skulle alltså kunna läsa i tidningarna, att utsändning t. ex. komme att ske av andra kammarens debatt nästföljande dag kl. 7 e. m. Hur skall man då kunna veta vilka talare, som vid den tiden skola

uppträda, eller huruvida någon talare överhuvud taget skall uppträda. Man kan också tänka sig, att man t. ex. vid en debatt, som skulle kunna avslutas kanske kl. 4 e. m. nödgades avbryta förhandlingarna ännu tidigare, endast för att det på radioprogrammet stått upptaget, att en utsändning av riksdagsdebatten skulle ske kl. 7 e. m. Sådant måste tagas i betraktande och undersökas, innan man inför radiering av debatterna. Vi äro dock inte här bara för att förnöja svenska folket och för att de skola få höra, vad vi säga, utan vi ha andra, viktigare saker att avhandla. Det är sådana skäl, som varit bestämmande och som utskottet funnit vara så tungt vägande, att det ansett sig böra avstyrka motionen; och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)*

Herr Löfgren i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Jag betraktar mig icke endast såsom medbrottsling i utan även såsom anstiftare till den ena av de motioner, som väckts i denna fråga, och anser mig därför berättigad och skyldig att säga några ord till stöd för motionen.

Det må då förlåtats mig, om jag inte helt kan anlägga den allvarstunga ton, i vilken utskottet behandlat ärendet. Jag ser saken i något ljusare färger och skall till en början be att få söka undanröja ett par missförstånd, som gjort sig gällande om vad som varit motionens syfte. Det låter nästan på utskottsmajoriteten, som om kammaren, med ett bifall till denna motion, skulle ikläda sig något sorts ansvar både för den elektriska vetenskapens, särskilt radions utveckling och för kammarledamöternas oratoriska framgångar ute i de tusende hemmen. Intetdera är emellertid syftet med motionen. Vi ha velat genom radion skaffa den stora radiolyssnande allmänheten en chans, en möjlighet att få del av vad som förekommer i riksdagen och därmed också utvidga intresset hos de utanför stående, ofta oförstående, för riksdagens förhandlingar. Misslyckas experimentet, visar det sig, att de radioapparater, som kunna komma att uppsättas här, icke arbeta så att de fylla sitt ändamål, återstår intet annat än att taga ned dem igen. Det är ju inte annat än ett experiment, som man vill göra. Inte heller är motionen något attentat mot riksdagsmännens rörelsefrihet och möjlighet att göra sig på bästa sätt gällande. Man behöver visst inte, eftersom herr Hagmans motion härom inte bifölls, gå upp i talarstolen och vända sig så att man blir hörd. Man kan breda en näsduk över tratten, för att slippa komma i kontakt med allmänheten, något som vi motionärer för vår del annars tänkt skulle vara nyttigt och lämpligt. Och inte heller påtager sig kammaren något sorts ansvar för att tal, som framföras eller uppfattas illa, taga sig bättre ut och göra sig mera gällande inför den radiolyssnande allmänheten.

Utskottet talar om — och det tyckes, åtminstone av utskottsordförandens uttalande att döma, vara något, som utskottet särskilt har fäst sig vid — att sorlet i kammaren är sådant, att vi inte höra oss själva en gång, och hur skola radiolyssnarna då kunna höra dem, som tala från talarstolen. Jag får beträffande den saken säga, att alla, som sorla, när andra tala, icke taga den hänsyn, som man kunde kräva, varken till övriga kammarledamöter, som önska höra på ett anförande, eller till åhörarlaktaren och än mindre till dem som tala. Nu vill man till och med taga så stor hänsyn till sorlet i kammaren, att, därför att det finnes talare, som inte höras, man vill hindra radiolyssnarna att få höra dem, som också kammaren vill höra på. Givetvis är det endast de större debatterna, som skulle väcka intresse, och som skulle komma i fråga att radieras, och givetvis skulle prov till en början anställas. Men jag undrar, om inte ett lyckat experiment med radioutsändning skulle medföra, att sorlet bleve mindre genom kritiken utifrån mot den — jag skulle vilja säga oordning — som ofta råder i kammaren, när nog så viktiga debatter pågå.

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)

Man har vidare anmärkt, att man inte kan bitvis uppfatta en debatt. Man måste för att få en uppfattning av förhandlingarna höra hela debatten. Men sådana förmyndare för allmänheten vilja vi väl inte göra oss till, att vi för den skull skola hindra radiering. Med utgångspunkt från ett sådant resonemang skulle man ju också kunna förbjuda folk att bitvis läsa tidningsreferat av en debatt. Ingen har väl ifrågasatt att införa en sådan censur.

Jag skulle tro, att en del av de goda verkningar, som reservanterna ha ansett, att ett bifall till motionen skulle medföra, verkligen kunna väntas. Jag tror inte heller, att intresset av att besöka riksdagen skulle minskas, utan tvärtom att det skulle bli mera folk på åhörareläktaren än förut, därigenom att ett lyckat experiment med radio skulle medföra större intresse för riksdagen än förut. Man har till stöd för motionen redan framhållit, att vad som säges här i kammaren skulle reduceras till sin rätta valör genom att talarna komma i direkt kontakt med publiken. Men varför bara se på frågan i kritiskt avseende? Man kan också se på den andra sidan av saken. Jag vill gärna tro, att den publik, som nu läser om vilka glänsande anföranden herr Lindman håller och med vilka han fullkomligt krossar regeringsbänken, blir ytterligare befast i sin åsikt, när den får höra vad herr Lindman verkligen säger. Samma förhållande kommer givetvis att göra sig gällande beträffande de tal, som hållas från regeringsbänken gent emot *dess* publik. Alla partier komma att få ett ändå starkare intryck av hur utmärkta deras förkämpar i riksdagen äro, om de i stället för att läsa direkt få höra vad de säga.

Den invändning, som gjorts mot ett lyckat experiment — jag betoner lyckat — gällde tidigare det rent formellt konstitutionella skäl, som bemötts av reservanterna, när de säga, att om Hans Majestät Konungen — jag torde i detta sammanhang få lov att nämna hans namn — per radio avlyssnar en riksdagsdebatt, så lär icke den mest formalistiska lagtolkning däri kunna finna något grundlagsstridigt. Det står nämligen i grundlagen, att Hans Majestät Konungen ej äger närvara vid riksdagens förhandlingar. Men ingen kan hindra Hans Majestät att läsa tidningarna. Och då bör väl ingen heller söka hindra Konungen att avlyssna vad som sägs per radio — en förmån, som ju icke ens herr Spångberg missunnar honom.

Så har till mig enskilt framförts en invändning från visst förstakammarhåll. Det har sagts, att om det nu blir så, att man kan tala i radio för den stora publiken, komma de långa, skrivna anförandena — inte utanlaxorna, snarare innanlaxorna, — att bli mera talrika. Detta är icke något att eftersträva, utan en utveckling i motsatt riktning vore dessmera eftersträfvansvärd. Jag medgiver också, att det vore ytterst tråkigt, om radion skulle ha den inverkan, att allt flera började läsa innantill långa epistlar från talarstolen. Men jag undrar, om icke den farhågan är överdriven och t. o. m. alldeles ogrundad. Om det skulle bli någon vana att hålla allt för långtråkiga anföranden från talarstolen, skulle gäspningarna från radiolyssnarna säkert bli så starka, att vi skulle kunna höra ekot av dem ända hit. Jag skulle sålunda snarare kunna vänta mig en motsatt effekt, nämligen att riksdagsmännen bemödade sig om ett livligare och mera direkt framförande av vad de ha att säga i kammaren.

Jag vill alltså uttala den förhoppningen, att kammaren icke skall motsätta sig detta lilla försök att föra in i kammaren något, som i viss mån kan motsvara det som på sin tid gjordes, när man satte en åskledare utanpå riksdagshuset. Jag skulle nämligen tro, att vi ha en sådan åskledare. Man hade på den tiden inte motsatt sig att använda en dylik modern apparat på riksdagshuset. I viss mån kan en närmare kontakt mellan den stora offentligheten och riksdagsförhandlingarna tjäna som åskledare. Det kan finnas sådana tillfällen, då vi förstå varandra bättre genom att komma varandra närmare, och radion kan då göra samma nytta som åskledaren.

Detta är visserligen en mycket liten fråga. Jag skulle dock vilja hemställa, att kammaren inte ville genom sitt beslut nu laga så, att en ofrivillig jämförelse kunde göras mellan behandlingen av denna obetydliga fråga och en viss stor fråga för en 75 år sedan. Jag syftar på det tillfälle, då frågan om anläggning av en statsjärnväg första gången förekom på riddarhuset. Man anförde då mot järnvägarna och järnvägsdriften skäl av ungefär samma art som det här mot radio anförda om sorlet i kammaren. Man talade om att stängslen omkring åkrarna voro så dåliga, att kreaturen i stort antal skulle komma upp på banan och slås ihjäl. Men talade om hur röken skulle förstöra landskapet med mera sådant. Hela kalkylen över vad man skulle förtjäna på järnvägsdriften var misslyckad, hette det, ty risken att resa på järnväg var så stor, att man inte skulle göra det, o. s. v. Alla dessa invändningar, som nu förefalla oss löjliga och groteska, hindrade ju icke, att järnvägarna på sin tid byggdes. Om vi i denna lilla fråga skulle säga nej, om vi skulle vägra att vara med om detta blygsamma försök att tillgodogöra riksdagen den sista tidens stora uppfinning. Ja, mina damer och herrar, jag är övertygad om att efter knappt tio år våra invändningar nu skulle förefalla oss lika groteska och löjliga som invändningarna mot järnvägsdriften för 75 år sedan.

*Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.*
(Forts.)

Herr Hagman: Herr talman, mina herrar! Vi erinra oss säkerligen litet var, att frågan om att få åhöra kammarens förhandlingar per radio under hand var föremål för samtal mellan ledamöter av kammaren redan föregående år. Det blev emellertid då ingenting åtgjort i saken, sedan det blivit klart, att kammaren som sådan önskade uttala sig om huruvida en sådan anordning borde möjliggöras. Det är för att bereda kammaren detta tillfälle som de motioner ha blivit väckta, vilka nu föreligga till behandling.

Jag får för min del säga, att, sedan femte tillfälliga utskottet för någon tid sedan avstyrkte min framställning om att alla yttranden skulle hållas från denna talarstol, jag icke blev så synnerligen förvånad, då jag fick se dess avstyrkande utlåtande i denna fråga. Ty det skall ju vara en viss konsekvens i galenskapen, som det heter. Jag hade med min tidigare behandlade motion avsett att få till stånd bättre ordning och reda i kammaren under förhandlingarna. En ärad ledamot av denna kammare sade till mig, att han gillade motionens syfte men att han trots detta icke kunde rösta för densamma. Han tyckte, att vi i stället skulle motionera om, att under den tid kammarens förhandlingar pågå alla ledamöter skola sitta kvar i sina bänkar och vara absolut tysta. Jag medger gärna, att även detta varit en mycket god anordning. Nu tyckte jag emellertid, att om man tidigare hade tagit den motionen och så nu denna motion om radio, så skulle dessa båda tillsammans, åtminstone i någon mån, kunnat vara ägnade att förbättra de förhållanden, som göra sig gällande nu här i kammaren på grund av spring och sorl och som väl ingen ytterst är tillfreds med utan vari vi alla önska en ändring.

Om man ser på utskottets föreliggande utlåtande, finner man, att utskottet har byggt sin kritik på, att hela den metod, som är avsedd för utsändandet av muntliga framställningar, icke skulle vara tillfredsställande. Jag delar den tidigare här uppträdande talarens uppfattning, att det är en sak, som vi inte behöva bry oss om. Vi hava hemställt, att kammaren endast skall uttala, att från dess sida icke föreligger någon erinran mot, att här uppsättes en anordning, som möjliggör radiering av våra förhandlingar. Skulle det visa sig, att det tekniskt sett möter svårigheter, kommer det naturligtvis att yttra sig däri, att vad vi hava att säga här icke kommer att uppföras på något radioprogram. Den saken torde alltså regleras sig själv. Beträffande påståendet i utlåtandet, att man icke kan företaga några utsändningar på förmiddagarna, så är det bevisligen felaktigt. Man har nämligen här i huvudstaden sedan något år tillbaka varje söndag ut-

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.

(Forts.)

sänt predikningar från en viss kyrka klockan 11 förmiddagen, och alla säga, att dessa utsändningar uppfattas utmärkt. Spörsmålet om huruvida det skall förekomma utsändning av våra förhandlingar klockan 11 förmiddagen eller först klockan 7 eftermiddagen, behöva vi icke bry oss om. Den saken få de människor ordna, som syssla med dessa ting. Vi skola bara säga, att vi icke hava något att erinra emot ett upptagande av våra muntliga framställningar på programmet. Jag tycker, att det är något oerhört, att man kan motsätta sig en sådan anordning, då kammarens förhandlingar redan förut äro offentliga. De skäl mot ett bifall till framställningen, som man kan läsa mellan raderna och som en hel del av kammarens ärade ledamöter privat angivit för mig, kan man icke skänka något beaktande redan därför, att förhandlingarna äro offentliga och att vem som helst kan i den utsträckning utrymmet på läktarna medgiver taga del av vad som i kammaren yttras, vartill kommer pressens referat av förhandlingarna. Jag tror därför, att i den mån dessa förhållanden hava någon betydelse, så komma dessa att verka i fördelaktig riktning för alla. Jag tror också, att det skall uppfattas på ett mycket egendomligt sätt, om kammaren av någon mystisk rädsla säger, att den inte vill tillåta att vad här säges må åhöras av en större krets än den som har tillträde till läktarna. Den tekniska sidan av saken böra vi, som sagt, icke alls ingå på något bedömande av. Då utskottets ärade ordförande här talade om vilka anordningar, som äro verkställda på telegrafverkets utsändningsstation, och talade om vilka svårigheter, som måste föreligga för utsändningar härifrån, så måste det bero på att ordföranden icke tagit del av hur det går till, när man verkställer utsändning från viss plats. Tekniskt sett innebär detta endast, att här i närheten av denna talarstol kommer att ligga en liten metallplatta, som utgör det enda synliga beviset på att det finns någon ledning ut ifrån detta rum, varigenom yttrandena kunna uppfattas av allmänheten.

Den föregående talaren slutade med att göra en parallell mellan de synpunkter, som i dag göra sig gällande i denna fråga, och de som på 1850-talet gjorde sig gällande vid behandlingen av frågan om anläggning av statsjärnvägar i vårt land. Han ville varna kammaren för att nu göra sig skyldig till samma småaktiga synpunkter som vid ifrågavarande tillfälle gjorde sig gällande och som helt säkert nu te sig synnerligen antikverade för oss alla. Han glömde emellertid den enligt mitt förmenande mest kuriösa synpunkten, som då framfördes. Det var nämligen en talare som vid sagda tillfälle påstod, att man icke borde anlägga järnvägar, därför att befolkningen komme att stjäla bort rälsen om nätterna. Jag tycker verkligen, att det finns ganska stora paralleller mellan dem, som här äro rädda för, att de ord vi här hava att säga i dagens aktuella politiska frågor icke skola få göra sig hörda utanför denna lokal, och dem som hyste den nämnda uppfattningen.

Jag finner således, herr talman, att det icke finnes något skäl för oss att ställa oss emot, att våra förhandlingar radieras. Det får bli andras sak att avgöra, huruvida avsändningen kan ordnas samt huruvida den uppskattas eller icke. Men att vi här skulle motsätta oss detta, förefaller mig verkligen vara en fullständig abnormitet.

Med dessa synpunkter, herr talman, tillåter jag mig hemställa om bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Spångberg: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag har icke inom utskottet kunnat följa utskottsmajoritetens syn på denna sak och icke heller dela de synpunkter, som inom utskottet framhållits för ett avslag å motionerna, utan jag har tillfogat en blank reservation. Jag avser sålunda, att kammaren borde bifalla den av herr Rydén och herr Löfgren väckta motionen.

Det är ju möjligt, att vissa svårigheter skulle kunna yppa sig vid införandet

av utsändning av riksdagsförhandlingarna genom radio. Utskottet anför ju några av de synpunkter, som hava lagts på detta. Det är emellertid en fordran från allmänheten, att radioutsändning bör förekomma även i riksdagen, som man icke har någon anledning att gå emot. Utskottet framhåller bland annat, att en av de svårigheter, som yppa sig, är, att, för att en talare skall kunna göra sig hörd i radio, det erfordras, utom lämpligt talorgan, särskild träning för en sådan uppgift, samt anför vidare, att även om kammarens ledamöter skulle besitta för angivet ändamål nödiga röstresurser, det därmed inte torde vara säkert, att de tillägnat sig erforderlig vana. I den mån detta är riktigt, komma givetvis dessa svårigheter att alltid, även i framtiden göra sig gällande, och detta kan ju i och för sig icke vara ett skäl för avslag å motionen.

*Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)*

Utskottet fruktar för, att om riksdagsanföranden skulle radieras, det skulle kunna hända, att debatterna bleve stympade. Man skulle utsända en del av debatten till omväxling med sång, musik, föredrag o. s. v. Jag tror, nu, att det bör ligga i aktiebolaget Radiotjänsts intresse att få programmen så goda som möjligt. Ävenledes torde allmänheten, om debatterna i allmänhet skulle bli för stympade, komma att reagera och påkalla en ändring.

På Konungens rätt — som även herr Löfgren var inne på — att lyssna på riksdagsförhandlingarna skall jag inte ge mig närmare in. Jag har den uppfattningen, att om den saken skulle lägga något hinder i vägen, så är det ju bättre att avskaffa konungamakten, som ju är en mycket antikverad institution, och i stället införa radio.

Rent principiellt torde emellertid inte kunna anföras något som helst verkligt bärande skäl för ett avslag å motionen. Riksdagens förhandlingar äro ju offentliga, och de böra ju spridas så objektivt som möjligt, så att de kunna träffa de mest skilda och breda folklager. I detta fall skulle radio givetvis, i den mån den kommer till användning, bli till verklig nytta. För närvarande refereras ju riksdagsanförandena i tidningspressen, som tagit hand om att giva offentlighet åt dessa. Då man vet, att omkring 95 procent av tidningspressen äges av borgarklassen, står fullständigt i dennas tjänst, så bli, vilket också envar kan konstatera, riksdagsförhandlingarna refererade på det sätt, som tjänar denna klass. Naturen skulle ju vara mera neutral i det avseendet, och även detta talar för att man bör bifalla motionen. Därtill kommer, som sagt, allmänhetens fordran på att få höra riksdagens förhandlingar, en fordran, som man bör taga allra största hänsyn till.

Då jag inte kan finna, att någon som helst anledning sålunda föreligger för ett avslag å motionerna, utan tvärtom att alla skäl tala för ett bifall till desamma, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Rydén och herr Löfgren väckta motionen.

Herr Lindman: Herr talman! Jag tycker, att av de talare, som under denna debatt yttrat sig, den ärade talaren på stockholmsbänken, herr Löfgren, anslog den riktiga tonen, då han sade, att han icke skulle taga så allvarstungt på saken. Jag får uppriktigt säga, herr talman, att jag, då jag läste igenom detta ärende, inte heller tog det så allvarstungt. Särskilt tycker jag, att reservationen icke inbjuder till alltför allvarliga betraktelser i ämnet, allra minst där den talar om konungens rätt att avlyssna förhandlingarna. Herr Löfgren har uttalat sig skämtsamt om denna del, men den senaste talaren tog den på allvar. Det förefaller mig emellertid, som om även den förste talaren, herr Rydén, var inne på att vi icke skulle taga detta allvarligt. Han strök under två gånger, att det är två allvarliga synpunkter, men jag trodde, att han sedan skulle komma med några trevliga och roliga synpunkter. De uteblevo emellertid. Man får väl då antaga, att det var dem herr Löfgren kom med. Den ena av herr Rydéns allvarliga synpunkter var, att det är riksdagsmännens rätt att få ut

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)

till allmänheten vad de tala. Det bruste nämligen så ofantligt mycket beträffande tidningsreferaten. Ja, herr talman, det veta vi ju alla, att så är förhållandet. Jag har ännu icke hört någon, som varit nöjd med det sätt, varpå han blivit refererad i pressen. Det skulle kanske genom den föreslagna anordningen härvidlag kunna bli en förbättring. Det allra bästa vore ju, att riksdagen själv skötte om referaten, så att det kunde komma ut ordentliga sådana över våra förhandlingar, om det finnes någon människa, som är så skapad, att han kan objektivt referera vad herr Rydén säger å ena sidan och vad jag säger å den andra. Det vore emellertid ett sätt att försöka. Herr Rydén kan ju motionera om detta nästa år, och jag skall kanske understödja den motionen.

Sedan talade herr Rydén om allmänhetens rätt. Herr Löfgren inskränkte sig till att tala om allmänhetens intresse. Det är väl ändå tvivelaktigt, om allmänheten har någon rätt att medelst radio höra vad vi säga i riksdagen. I varje fall är det ganska tvivelaktigt, om allmänheten har något stort intresse därav. Åtminstone förefaller det mig, som under dagens debatt kammarledamöterna själva äro bra litet intresserade av vad som säges. Ända sedan klockan 11 har det surrat som i en bikupa i kammaren. Vare sig en talare yttrat sig från talarstolen eller från sin bänk, har ingen kunnat höra ens vad det varit fråga om, om man icke ställt sig alldeles nära intill talaren. Tror man då verkligen, att allmänheten har så kolossalt intresse av att höra allt vad vi tala om i denna kammare? Jag tvivlar ganska mycket på att det verkligen förhåller sig på det sättet.

Sedan ett par ord, herr talman, om reservationen. Däri heter det, att vi genom den föreslagna åtgärden skulle höja kulturen i kammaren. Det behövs nämligen en ökad politisk kultur här, och man är alldeles säker på att genom denna åtgärd skulle skapas en sådan ökad politisk kultur. Reservanten menar sålunda, att vi själva icke kunna skapa någon sådan. Men allmänheten skulle kunna göra det, ty densamma skulle reagera genom tidningarna, som det heter i reservationen, eller -- som herr Löfgren sade -- därigenom att man gäspade fram sina anmärkningar. En talare skulle då kunna förstå, att det icke är lämpligt att hålla på på det sätt som här understundom göres. Herr Löfgren, tänk om vi själva skulle ta och gäspa, så att det hördes, när en och annan talare gick litet för långt i uppläsningen av sina innanläxor, som herr Löfgrens ord var. Det tycker jag skulle kunna höja kulturen mycket snabbare och effektivare. Det skulle också verka på ögonblicket och inte såsom tidningarna först några dagar därefter.

Hur jag vänder på denna sak, herr talman, tror jag, att kammaren gör klokast i att låta det vara vid det gamla historiska än så länge. Herr Löfgrens exempel från riddarhuset och den uppfattning, som där uttalades, om anläggandet av järnväg från Stockholm till Uppsala imponerade icke alls på mig. När å ena sidan man talade om att kreaturen skulle komma på järnvägsspåren, att röken skulle förstöra utsikten etc., så hade man å andra sidan det motskålet, att man skulle komma fortare fram. Förut hade det varit tillräckligt med två diligenser om dagen! Men äro herr Löfgren och andra kammarledamöter övertygade, att vi genom radioutsändning av förhandlingarna skola komma fortare fram här i kammaren? Det skulle kanske kunna inträffa, vilket jag inte är alldeles säker på, att en och annan talare skulle tycka, att det är utomordentligt bekvämt och roligt att få predika för en hel massa folk långa litanior om en del saker, och kanske debatterna då skulle bli mycket längre än någonsin förut. Av den anledningen och på grund av vad jag förut anfört ber jag, herr talman, att få förklara, att jag helst fortsätter åka diligens.

Herr Västberg: Herr talman! När jag hörde herr Lindmans anförande, fick jag ett starkt intryck av varför han är motståndare till radiering av riks-

dagens debatter. När herr Lindman kan behandla ett icke stort men i alla fall icke obetydligt ämne på sätt som han gjort, då förstår jag också, att han är motståndare till radiering. Jag skall i alla fall icke lämna något ytterligare bidrag till de skäl, som framförts för införande av radio. Jag har tillåtit mig anföra mina synpunkter i reservationen, en reservation, som icke herr Spångberg ville vara med om att underteckna, antagligen på den grund, att han har en annan uppfattning av parlamentarismen än den jag själv förfäktar. Herr Spångberg har nämligen såsom kommunist den principiella uppfattningen, att man skall begagna parlamentet för att inifrån söka spränga parlamentarismen, under det jag för min del vågar tro på att både demokratin och parlamentarismen dock hava en viss uppgift att fylla.

Det är bara ett par synpunkter i fråga om det rent tekniska, varmed jag skulle be att få komplettera de föregående talarna. Jag tror nämligen, att utskottsmajoriteten och ävenledes en stor del av motståndarna till införande av radio i kammaren icke klargjort för sig de tekniska förutsättningarna. Man överdriver svårigheterna på sådant sätt, att man får fram en fullkomligt skev uppfattning. Man säger, att sorlet i kammaren skulle överrösta dem, som uppträda i diskussionen. Men det är väl alldeles givet, att om man skall ha en apparat här framme, så måste väl talaren, som befinner sig alldeles in på apparaten och talar direkt i densamma, göra sig betydligt starkare gällande än sorlet i kammaren. De ledamöter, som nu känna sig pinsamt berörda av det sorl, som alltid här pågår, och icke kunna uppfatta de olika talarnas inlägg, skola bättre kunna göra detta i sammanbindningsbanan vid den högtalare, som där är placerad, än vad de kunna göra i plenisalen. Åhörarna ute i landet skola då också bättre kunna uppfatta en talare än vad man gör här inne. Man har talat om att det för denna anordning skulle av talaren krävas speciella röstresurser. Det behövs inga särskilda förutsättningar för att överhuvud taget tala in i en radioapparat. Man skall blott tala sitt naturliga språk, använda sitt naturliga uttal. Det behövs icke någon akademisk talar-konst, man behöver icke vara vältalare, utan man uppfattas genom radio precis på det sätt som man framträder och begagnar sin röst. Radion kan emellertid dels förstärka en svag röst, dels moderera en alltför stark röst. Följaktligen har man möjlighet att genom radion få ett utjämning inom vissa gränser. Jag tror, att alla de skäl av teknisk art, som man här anfört emot, äro alldeles oriktiga.

Slutligen vill jag gentemot herr Lindman säga, då han menade, att allmänheten icke skulle ha något särskilt intresse av radiering av riksdagsdebatterna, att när det föregående år var ifrågasatt från en enskild tidnings sida, att man skulle radiera remissdebatten, så visade en kurva uppe på telegrafstyrelsens radiobyrå, att licensansökningarna sprungit upp alldeles oerhört, på ett sätt som icke senare inträffat, samt vidare att allt radiomaterial i huvudstaden blev alldeles utsålt. Detta var ett uttryck för det starka intresse allmänheten hyste.

Jag skall be att med understrykande av de synpunkter, som framhållits dels i reservationen och dels av de talare, vilka talat till förmån för motionerna, få yrka bifall till reservationen, innebärande bifall till den av herrar Rydén och Löfgren framförda motionen.

Herr Löfgren i Stockholm: Herr talman! Jag vill i anledning av särskilt herr Lindmans anförande endast ytterligare understryka något som jag dock trodde vara tillräckligt tydligt klargjort förut, nämligen att här är icke fråga om att ersätta riksdagsreferaten eller om att utestänga åhörare från läktaren. Vad det gäller är att göra ett försök att *ytterligare* utsträcka, ytterligare tillämpa den princip av offentlighet, som i allt högre grad har genomsytrat vårt offentliga liv. Det är bara fråga om att giva ett bolag eller telegrafstyrelsen till-

Ang. radio-
utsändning av
andra
kammarens
förhandlingar.
(Forts.)

fälle att här i kammaren sätta upp en apparat för radioutsändning. Något annat är det icke tal om. Jag undrar ändå, om icke den närmare kontakt, som, ifall experimentet lyckas — lyckas det icke, kommer allmänheten själv att säga ifrån; vi behöva icke göra oss till förmyndare för densamma — kommer att skapas mellan folkets representanter och den stora allmänheten, är värdefull. Allmänheten är kanske inte nu så intresserad av att höra våra debatter. Men den kan bli. Allmänhetens kunskap och allmänhetens intresse, de äro icke så stora nu men kunna bli större. Jag tror, att vi inte böra förhåna reservanterna, när de säga, att radiering kan bli ett medel att skapa en större kultur inom riksdagen. Meningen med den offentliga kontrollen har varit att väcka ansvarskänsla och att få fram de bästa sidorna hos representationen. Det åligger närmast oss själva att svara för denna kultur. Men den kontroll, som kan fås genom ett lyckat utförande av det experiment, som det är fråga om, kan måhända också i sin mån bidra till att, låt oss rent ut säga, skapa bättre kultur inom vår representation.

Jag ber, herr talman, att alltjämt få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Västberg avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övertvägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Västberg avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 115 ja mot 60 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 11.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Brännberg m. fl.*, nr 273, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, angående skolundervisning åt lots- och fyrapersonalens barn; och

herr *Gardell* i *Gans m. fl.*, nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 34, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 1 och 2 mom., 18 § 2 mom. och 23 § i skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Dessa motioner bordlades.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes

första lagutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om ersättning till expropriationsnämnd;

nr 5, i anledning av väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande expropriation av mark till uppförande av byggnader för ideellt ändamål;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 och 73 §§ i sjömanslagen den 15 juni 1922; och

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1921 antaget förslag till konvention angående minimiålder för eldare och kollämpare ombord å fartyg;

jordbruksutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående särskild utbildning för lärare vid folkskolor av B-, C- och D-formerna; samt

andra kammarens sjätte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckta motioner angående sättet för verkställande av öppen omröstning i riksdagens kamrar m. m.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Brånalt	under	5 dagar fr. o. m. den	16 febr.,	
» <i>Olsson</i> i Ramsta	»	2 »	» 15 »	
» <i>Bengtsson</i> i Kullen	»	7 »	» 16 »	
» <i>Brännström</i>	»	8 »	» 16 »	och
» <i>Johansson</i> i Kälkebo	»	2 »	» 16 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,18 e. m.

In fidem
Per Cronvall.